

mit Vedkommende hverken vil betegne som de egentlig store eller de egentlig smaa. Jeg erkender nemlig, at om Hovedhensigten med Lovforslaget har der været Enighed, men Fremgangsmaaden kan der jo altid ses forskelligt paa. De to Punkter, om hvilke der ikke er opnaaet Enighed, give mig Anledning til for et Mindretal, som har taget en Særstilling, at gøre et Par Bemærkninger.

Hvad for det første angaar Besiddelsesformen for disse Ejendomme, som tænkes oprettede, hvis dette Forslag bliver til Lov, har man jo i Folketinget ønsket, at de ogsaa skulde kunne faas i Fæste. Jeg tror ikke, at Fæste vil blive brugt i nogen særlig Udstrækning. De Betæneligheder, som komme til Orde overfor Fæste, ere vist i det hele taget noget overdrevne; thi jeg tror, at man ikke vil vende tilbage til denne Besiddelsesform, medmindre den staaar sin Prøve, og staaar den sin Prøve, er der intet i Vejen for at optage denne Form, for saa vidt man anser den for at være den bedste. Fæstevæsenet kende vi bedst fra tidligere Dage. At det havde Mangler, vide vi alle, og jeg skal ikke komme nærmere ind paa dem. Jeg skal kun nævne to af Fæstets Mangler, der ere særlig iøjnespringende. Den ene er Mangelen paa Bevægelighed. Man ser paa de Egne, hvor der er Fæstegods, at Udstykning og den Slags Foranstaltninger ikke gaa sin Gang. Man kan jo imidlertid gaa ud fra, at de her omhandlede Ejendomme ikke ville blive meget store, saa at den Indvending ikke har saa meget at betyde. Det er det ene. Det andet er, at man har ment, at det var meget tvivlsomt, om Udbyttet af de Forbedringer, som ere blevne Jorden og Ejendommen til Del, ville komme vedkommende til gode. Men i de senere Aar er der jo i hvert Tilfælde paa mindre Ejendomme kommet noget frem, som tilsikrer Fæstere noget i den Retning. — Det er blevet gjort gældende — og det er der noget i —, at Fæste giver lettere Adgang til at komme i Besiddelse af Jord.

En ung Mand, som har naaet den Alder, hvor han gerne vil have noget at arbejde paa selv, men ikke har Penge, kan ikke komme i Besiddelse af Jord, naar han skal købe den. Det er i hvert Tilfælde meget vanskeligt for ham; han skal være i Besiddelse af overordentlig Dygtighed, hvis han skal kunne forrente hele Købesummen. Men har han Adgang til Fæste, kan en saadan Mand lettere faa fat paa en Plet Jord at arbejde med uden

Kapital. Skal han købe, saa maa han laane de mange Penge, som skulle til, og det er næsten ugørligt. — Saa er der en anden Fordel, som er anført. Naar man har Fæste, er man ikke saa meget fristet til at laane i Ejendommen. Det er jo ogsaa sikkert nok, men det skal jeg ikke komme nærmere ind paa. — Jeg vil i det hele taget med Hensyn til Fæstevæsenet sige, at for mig staaer det saadan, at vi leve i en Tid, hvor der ganske vist er kommet noget nyt frem; ny Tanker om Fæste, idet mange mene, at man muligvis under andre Former kunde bruge det. Det er en Brydningstid, vi leve i, men Spørgsmaalet er for mig ikke fuldt ud klaret; jeg mener blot, at man ikke absolut skal tage Afstand overfor et saadant Spørgsmaal. Man har Tiderne igennem set saa tidt, hvordan man paa et givet Tidspunkt har været klar over en Ting, har slaaet fuldstændig fast: saadan er det, anderledes kan det ikke være, idet man har manglet Øje for, at Udviklingen kan bringe nyt frem, saa at man kan komme til at faa fat paa Ting, man tidligere mente, der ikke var noget ved. Jeg skal kun i denne Forbindelse nævne, at da man stod overfor Bondefrigørelsen, mente man ikke at kunne afskaffe Stavnsbaandet, saa vilde Staten ryste i sin Grundvold, saaledes blev det sagt fra indflydelsesrig Side. Saadan kan man nævne Eksempler paa, at enhver Tid mener at have fundet det rette, men man skal ikke slaa den Slags Meninger alt for fast. I dette Lovforslag har Fæstet jo kun en beskeden Plads, for at man mulig kan faa det prøvet under de Forhold, hvorunder man nu lever, med den Indsigt, man nu er i Besiddelse af, udfra de Forudsætninger, man nu har. Det kunde dog være, at det var muligt at faa Fæstet indført paa en saadan Maade, at det var nyttigt og godt, og derfor mener jeg, at det er rigtigt at lade det staa aabent til Prøve, især da der ikke er Fare ved det i det hele taget. Det er, som sagt, en beskeden Plads, som indrømmes det i Lovforslaget, og det staaer efter dette frit baade for Foreninger og Kommuner, om de ville benytte Fæsteforholdet. Det var en anden Sag, hvis Lovforslaget indeholdt et Paabud om, at man skulde benytte et saadant Forhold, det vilde jeg for mit Vedkommende ikke være med til for Øjeblikket, fordi det for mig er en Sag, der blot bør tages under Overvejelse. Jeg vil gerne have det prøvet, derfor vil jeg gerne have, at det skal staa der. Er det godt, vil det vel blive brugt; er der